

УДК 378(438)
ББК 74.584(4Пол)
Н 56

Рекомендовано до друку
Вченою радою Уманського державного педагогічного
Університету імені Павла Тичини
(протокол № 3 від 27 жовтня 2015 року)

Рецензенти: **Ніколаї Галина Юрїївна,**
доктор педагогічних наук, професор
Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка;

Ковальчук Олена Сергїївна,
доктор педагогічних наук, доцент
Луцький національний технічний університет

Науковий редактор : **Заболотна Оксана Адольфівна,**
доктор педагогічних наук, професор
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини

Н 56 Нестеренко І. Б.

Модернізація вищої освіти: польський урок / Нестеренко Інна Борисівна. –
Умань : АЛМІ, 2015. – 132 с. – Бібліогр.: 132 с.

У монографії йдеться про сучасні тенденції модернізації вищої педагогічної освіти в Європі та Польщі за умов європейської інтеграції, котрі суттєво змінили зміст підготовки вчителів. Оновлення Закону «Про вищу освіту», модернізація стандартів, інтеграція та глобалізація, потреба у прозорих та порівнюваних на міжнародному ринку праці освітньо-кваліфікаційних рівнях поставили питання істотного оновлення системи вищої школи.

Призначена для науковців, викладачів вищої та середньої школи, студентів та аспірантів, а також освітян, які працюють над укладанням навчальних та робочих планів (програм) для професійної підготовки майбутніх вчителів в Україні.

УДК 378(438)
ББК 74.584(4Пол)

ЗМІСТ

ЗМІСТ	4
ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В ПОЛЬЩІ ЗА УМОВ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ	7
1.1. Стан розробленості проблеми дослідження	7
1.2. Понятійно-термінологічний апарат дослідження	20
1.3. Європейські тенденції модернізації змісту вищої педагогічної освіти	29
РОЗДІЛ 2. МЕХАНІЗМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В ПОЛЬЩІ ЗА УМОВ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ	37
2.1. Нормативно-правове забезпечення модернізації вищої педагогічної освіти в Польщі	37
2.2. Пріоритетні напрями стандартизації змісту вищої педагогічної освіти в Польщі	48
2.3. Проектування навчальних програм у контексті функціонування Польської рамки кваліфікацій	66
РОЗДІЛ 3. ВИКОРИСТАННЯ ПОЛЬСЬКОГО ДОСВІДУ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ	85
3.1. Основні тенденції модернізації змісту вищої педагогічної освіти України на початку ХХІ століття ..	85
3.2. Практичні рекомендації щодо використання польського досвіду модернізації змісту вищої педагогічної освіти в Україні	100
ВИСНОВКИ	108
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	110

ВСТУП

Приєднання України до Болонського процесу, європейська інтеграція та глобалізація, потреба у прозорих та порівнюваних на міжнародному ринку праці освітньо-кваліфікаційних рівнях поставили питання модернізації змісту вищої освіти, висуваючи завдання істотного оновлення вітчизняної системи вищої школи.

Зважаючи на те, що учитель відіграє особливу роль у розвитку будь-якої держави, доба значних перетворень кінця 90-х років ХХ ст. – початку ХХІ ст. пов'язана з нагальною потребою у компетентних учителях, необхідністю розв'язати актуальні проблеми вдосконалення фахової підготовки педагогічних кадрів, а також підвищення їхньої кваліфікації. Високі вимоги до вчителя об'єктивно відображають сутність його діяльності як інтегральної і соціально значущої у суспільстві. Сучасний учитель має виступати свідомим суб'єктом педагогічного процесу й активним діячем соціального та наукового прогресу. Саме тому особливої значущості нині набуває процес модернізації змісту вищої педагогічної освіти, в основу якого покладено ідею підготовки фахівця, здатного до успішного входження на ринок праці та ефективної професійної діяльності в «Європі знань». Актуальність зазначеної теми підтверджується у державних документах України, серед яких: Закон України «Про освіту» (1991, 2006), державна національна програма «Освіта (Україна ХХІ століття)» (1993), концепція педагогічної освіти, цільова програма «Вчитель» (2002), «Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті» (2002), «Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року», Закон України «Про вищу освіту» (2014) тощо.

Пошук найбільш оптимальних підходів до модернізації змісту вищої педагогічної освіти зумовлює зростання наукового інтересу до вивчення досвіду вищої школи країн ЄС, зокрема Республіки Польща, яка, приєднавшись до ЄС на четвертому етапі євроінтеграції у 2004 році, здійснила успішні кроки в загальноєвропейському курсі освітньої політики. Вивчення досвіду реформування змісту вищої освіти в Польщі, де особлива роль відводиться підготовці вчителів для нової школи, має для України особливе значення. Зважаючи на те, що Польща є найближчим географічним сусідом України, обидві країни мають багато спільного в соціально-історичному розвитку. Польща як член Європейського Союзу вже модернізувала зміст вищої педагогічної освіти, тому може бути джерелом цінних узагальнень щодо оновлення змісту педагогічної освіти України в контексті інтегрування до європейського простору вищої освіти та запровадження основних положень Болонського процесу.

Значний науковий доробок щодо методології порівняльної педагогіки знаходимо у працях українських науковців: Н. Авшенюк [1], О. Заболотної [37], Ю. Закаулової [39], О. Локшиної [70], Т. Десятова [33], Г. Ніколаї [109], Т. Кучая [68], Т. Кристопчук [65], Л. Пуховської [128], А. Сбруєвої [134] та ін. Розв'язання питань модернізації та інноваційного розвитку вищої освіти, у тому числі і вищої педагогічної, знаходимо у працях В. Андрущенко [3],

Б. Андрієвського [2], Г. Калінічевої [48], В. Кременя [64], О. Ковальчук [53], О. Катеринчук [50], М. Луцького [75], Л. Кондрашової [59], О. Голубенка [23], В. Вовк [16] та ін.

Методологічну основу дослідження становлять: філософські положення про єдність теорії та історії, логічного й історичного у висвітленні сутності проблеми; єдність конкретного фактичного матеріалу й теоретичних узагальнень, загального й особливого; принципи системності, об'єктивності, детермінізму, відповідності, діалектичного підходу до розгляду явищ об'єктивної дійсності, всебічності вивчення явищ і процесів; системний, синхронний та діахронний підходи.

Теоретичними засадами є фундаментальні положення теорії освітніх реформ (І. Зязюн [47], В. Кремень [64], Ч. Купісевич [209], А. Сбруєва [134] та ін.); концептуальні положення методології сучасної педагогічної науки, у яких сформульовано засади розуміння сутності педагогічних явищ (С. Гончаренко [24], М. Євтух [36], В. Курило [66], Н. Побірченко [116], О. Савченко [132], С. Сисоєва [140]); методологічні положення порівняльної педагогіки (Б. Вульфсон [17], Н. Лавриченко [69], О. Локшина [70], О. Матвієнко [77], О. Огієнко [110], Л. Пуховська [128] та ін.).

Важливим для роботи було ознайомлення з джерельною базою дослідження, а саме з документами міжнародних організацій щодо оновлення змісту підготовки вчителів (Ради Європи, Європейського Союзу, ЮНЕСКО, ОЕСР, МОП та ін.); доповідями державних освітніх установ Польщі (Комітету експертів народної освіти, Центру післядипломної підготовки вчителів, Інституту освітніх досліджень, Фонду розвитку системи освіти та ін.); законодавчими актами в галузі підготовки вчителів у Польщі, постанови, офіційні документи Міністерства науки та вищої освіти в Польщі: Закон від 15 липня 1961 «Про розвиток системи освіти і виховання» («Ustawa o rozwoju systemu oświaty i wychowania»), Закон від 7 вересня 1991 р. «Про систему освіти» («Ustawa o systemie oświaty»), оновлений Закон від 18 березня 2011 року «Про вищу освіту» («Prawo o szkolnictwie wyższym»); розпорядженнями та програмними вимогами Міністерства науки та вищої освіти Польщі: Розпорядження щодо присвоєння освітньо-кваліфікаційних рівнів випускникам (2011 р.) [256]; Розпорядження щодо умов проведення навчання за відповідним напрямом та рівнем підготовки (2011 р.) [262]; Розпорядження щодо умов проведення програмної та інституційної оцінки у ВНЗ (2011 р.) [253]; Розпорядження, котре стосується Державних рамок кваліфікацій для вищої освіти (2011 р.) [259]; Розпорядження, в якому описано взірцеві результати навчання (2011 р.) [261]; розпорядження, які стосуються стандартів педагогічної освіти (2003 р., 2004 р., 2007 р., 2012 р.) [254, 265, 263, 258]; міжнародними звітами про стан освіти («Raport o stanie oświaty w PRL», (1973 р.), «Raport o stanie i kierunkach rozwoju edukacji narodowej w PRL», (1989 р.), Report from the BFUG Working Group on the Overarching Qualifications Framework for the EHEA (2004).